

Методика, Форма типового документа, Паспорт від 08.04.2015 № 214
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п#Text>

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

4. Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад: Закон України від 16.04.2020 № 562-ІХ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-20#Text>

5. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>

6. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-ІІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-91>

ON THE ISSUE OF DIGITAL RIGHTS PROTECTION

ДО ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ЦИФРОВИХ ПРАВ

Kartashov P. I.

Director

Ukrainian Startup Fund

Карташов П. І.

директор

Український фонд стартапів

Викриття секретної програми стеження за електронними комунікаціями Агентством національної безпеки США (АНБ) викликало глобальну дискусію про захист даних і права на недоторканність приватного життя в цифрову епоху. У доповіді, опублікованій у січні 2014 року, Комітет громадянських свобод Європейського парламенту звинуватив АНБ у систематичному порушенні прав на недоторканність приватного життя громадян ЄС і закликав до глибокого перегляду трансатлантичної правової бази співробітництва [1].

У той же час, у грудні 2013 року спеціальна оглядова група, створена президентом США, представила доповідь, в якій містяться сорок шість рекомендацій щодо реформування системи спостереження АНБ повноваження для досягнення кращого балансу між свободою та безпекою в цифрову епоху [2].

Ключовим елементом реформ було рішення вивести з-під державного контролю збереження метаданих електротронічних комунікацій шляхом передачі їх приватним компаніям. Згідно з цією пропозицією, уряд США більше не зберігатиме інформацію про дату, час, тривалість і місцезнаходження телефонних дзвінків або електронних листів. Натомість, ці дані оброблятимуться постачальниками телекомунікаційних послуг і надаватимуться ними органам національної безпеки та правоохоронним органам лише на основі обґрунтованих причин [3].

8 квітня 2014 року, лише через кілька місяців після того, як президент США оприлюднив свої рекомендації, Велика палата Суду ЄС винесла важливе рішення, постановивши, що правовий режим ЄС для зберігання даних, який покладався на те, що приватні компанії обробляють метадані, отримані в ході електронних комунікацій для правоохоронних цілей, точно так, як це передбачено планом Президента, порушили право на захист даних і недоторканність приватного життя, закріплене в Хартії основних прав ЄС [4].

Рішення Суду ЄС, яке скасовує Директиву про збереження даних [5], є спростуванням ідеї про те, що захист даних і права на приватність будуть краще захищені від втручання уряду, у випадку зберігання метаданих, отриманих за допомогою електронних комунікацій, у приватному секторі.

Зокрема, рішення Суду ЄС ставить під сумнів плани Сполучених Штатів щодо передачі управління та зберігання персональних метаданих приватному сектору. Як недвозначно вказує Суд ЄС, припущення про те, що зберігання даних постачальниками телефонних та інтернет-послуг зменшить ризик зловживань, не відповідає дійсності. Більше того, зберігання даних приватними компаніями може вплинути на приватне життя громадян у спосіб, який, на думку Суду ЄС, не є строго необхідним у демократичному суспільстві для запобігання злочинності чи захисту національної безпеки.

Таким чином, з цієї точки зору, рішення Суду ЄС відкриває абсолютно новий набір питань про те, чи повинні правові системи, засновані на верховенстві права, дозволяти систематичний збір персональних даних органами національної безпеки або приватними компаніями.

Зрештою, рішення Суду ЄС у справі «Цифрові права Ірландії» є вагомим аргументом на користь посилення захисту конфіденційності в цифрову епоху та відмови від масштабних програм зберігання даних, які змінюють у своїх коренях відносини між громадянами та урядом у демократичному суспільстві.

У багаторівневій європейській архітектурі захисту основних прав право на недоторканність приватного життя закріплено в законах і

конституціях держав-членів, в Європейській конвенції з прав людини (ЄКПЛ), а також в договорах і законодавстві ЄС [6].

На державному рівні право на недоторканність приватного життя та захист даних чітко визнається в конституціях ряду держав-членів ЄС, Україна не є виключенням. Так, згідно з ст. 32 Конституції України ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України [7].

Більше того, всі держави-члени ЄС підпадають під дію ЄКПЛ, стаття 8 де закріплено, що «право кожного на повагу до свого приватного і сімейного життя, свого житла і своєї кореспонденції» [8].

У своїй прецедентній практиці Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) поступово розширив сферу права на приватність, постановивши, що стаття 8 ЄКПЛ також гарантує право на захист даних [9].

Проте, в той час як ЄСПЛ часто надавав – в рамках ЄКПЛ – свободу розсуду державам-членам, коли право на приватність суперечило питанням національної безпеки, законодавство ЄС значно посилює захист приватності.

Скасувавши Директиву ЄС про зберігання даних як непропорційне втручання в права на приватність і захист даних, Digital Rights Ireland посилила захист персональних даних щодо викликів, пов'язаних зі швидким технологічним розвитком, і підтвердила важливість прав людини, незважаючи на тиск з боку політичних гілок влади щодо використання можливостей, що відкриваються електронними комунікаціями, в цілях національної безпеки.

У той час як Директива про збереження даних вже давно викликає занепокоєння в ЄС, про що свідчать рішення кількох національних судів, які скасовують акти, що імплементують Директиву на державному рівні, рішення Суду ЄС скасувало обов'язок приватних компаній збирати, зберігати та надавати правоохоронним органам метадані, пов'язані з Інтернетом та телефонним спілкуванням. Проте, це рішення має вплив і за межами ЄС.

Література:

1. Draft Report on the US NSA Surveillance Programme, Surveillance Bodies in Various Member States and Their Impact on EU Citizens' Fundamental Rights and on Transatlantic Cooperation in Justice and Home Affairs, EUR. PARL. DOC., 17–19, 2013/2188(INI) (Jan. 8, 2014), URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML%2BCOMPAREL%2BPE-526.085%2B02%2BDOC%2BPDF%2BV0//EN>
2. The president's review group on intelligence and communications technologies, liberty and security in a changing world (2013), URL:

http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2013-12-12_rg_final_report.pdf

3. President Barack Obama, Remarks by the President on Review of Signals Intelligence (Jan. 17, 2014) transcript URL: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/01/17/remarks-president-review-signals-intelligence>

4. Joined Cases C-293/12 & C-594/12, Digital Rights Ir. Ltd. v. Minister for Commc'n, 2014 E.C.R. I-238.

5. Council Directive 2006/24/EC, Retention of Data Generated or Processed in Connection with the Provision of Publicly Available Electronic Communications Services or of Public Communications Networks, 2006 O.J. (L 105) 54

6. Data Protection in the European Union: the Role of National Data Protection Authorities (May, 2010) URL: <http://fra.europa.eu/en/publication/2012/data-protection-european-union-role-national-data-protection-authorities>

7. Конституція України URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>

8. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms [ECHR], art. 8, Nov. 4, 1950, E.T.S. No. 5.

9. Lee Bygrave, Data Protection Pursuant to the Right to Privacy in Human Rights Treaties, 6 INT' L J. L. & INFO. TECH. 247 (1998)

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-92>

THE CABINET OF MINISTERS OF UKRAINE AS AN ENTITY PREVENTING THE SHADOW ECONOMY

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Kondrat A. V.

*PhD student,
Kyiv University of Intellectual Property
and Law
Kyiv, Ukraine*

Кондрат А. В.

*аспірантка,
Київський університет
інтелектуальної власності та права
м. Київ, Україна*

Однією з найбільш гострих проблем національної економіки України залишається високий рівень тінізації, який створює серйозні виклики для стабільного соціально-економічного розвитку, ефективного функціонування державних інституцій, інвестиційної